

เรื่องเล่าสาวกวางตุ้ง ณ กรุงเทพมหานคร

อาสำ

กลับมาแล้ว

ยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง

นักเขียนรางวัลหนังสือดีเด่นแห่งชาติ รางวัลเซเว่นมิกซ์อวอร์ด
รางวัลนายอินทร์อวอร์ด รางวัลชมณาต

ยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง

อาสากลับมาแล้ว

ยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง

ISBN (e-book) 978-616-7660-52-3

ราคา ๓๒๐ บาท

พิมพ์ครั้งแรก : กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

บรรณาธิการบริหาร : พรชัย แสนยะมูล

บรรณาธิการเล่ม : กนกพันธ์ สุนทรกมลวัฒน์

ผู้จัดการ : ศิลป์สุภาพร แสนยะมูล

ปก/รูปเล่ม/พิสูจน์อักษร : ไม้มกทิม

ภาพปก/ภาพประกอบ : ประเทือง ครองอภิวิดี

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย

สำนักพิมพ์ไม้มก

๘๐/๔๖๒ ซ.พุทธบูชา ๔๔ ถ.พุทธบูชา

แขวงบางมด เขตทุ่งครุ กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐

โทรศัพท์ ๐๘ ๑๙๓๘ ๒๙๙๑

ยุวดี (ถิ่นพังงา) ต้นสกุลรุ่งเรือง

รับความเป็นกวางตุ้งจากฝั่งแม่ และความเป็นไทยจากพ่อ
ศิษย์เก่าเตรียมอุดมศึกษา รุ่น ๓๔ และอักษรศาสตร์บัณฑิต
รุ่น ๔๑ ผู้สนุกกับการเขียนทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น และสารคดีนานาชาติ
ได้รับรางวัลต่าง ๆ พอสมควรแก่เหตุ เป็นเจ้าของนามปากกา “เข็มพลอย”
ในนิตยสารสกุลไทยรายสัปดาห์ และงานเขียนเกี่ยวกับคนกวางตุ้ง
เริ่มต้นขึ้นหลังจากสารคดีชุด “จากอาสาร่างถึงหย่าฉ่า สืบตำนานคน
กวางตุ้งกรุงสยาม” ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดเมื่อเดือนกรกฎาคม
พ.ศ. ๒๕๔๓ (ปี ๒๐๐๐) จากนั้นนามปากกา “อาสาร่าง” ปรากฏขึ้นในนิตยสาร
ตัวช่วย คุณพอกเกิดแมกกาซีน เพื่อบอกเล่าเรื่องราวมากมายของคนกวางตุ้ง
และหลากหลายสาระจากการท่องเที่ยวจีนกว่า ๒๐ ปี งานสำคัญอีก
เล่มที่ส่งให้ความเป็นกวางตุ้งเป็นที่รู้จักกันกว้างขึ้น คือนวนิยายรางวัลได้
พระราชทานขนาด ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ระดับดีเด่น ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ เรื่อง “รอยยสันต์”

ยังคงเขียนหนังสือต่อไปในห้วงเวลาที่โลกการอ่านปรับเปลี่ยน
และยังคงออกท่องเที่ยวหาข้อมูลกวางตุ้งอย่างต่อเนื่อง

คำนำสำนักพิมพ์

ต้นทุนคนเราไม่เท่ากัน
น้ำหนักของความฝันนั้นก็ใช่
ชีวิตบางทีมีกำไร
ชีวิตส่วนใหญ่ยังติดลบ

ความเป็นจีนในใจเราแตกต่างกัน
ความผูกพันแผ่นดินใหญ่ไม่รู้จบ
ภัยฯ สงครามฯ ทำให้เราอพยพ
คลื่นสงบลงเรื่อยมาฝ่าคลื่นยักษ์

เสื้อผืนหมอนใบ ใจก็ดวง
ตั้งรกราก สร้างร้านรวง พุ่มแรงหนัก
ชีวิตใหม่ในสยามปลูกความรัก
และ ‘กว้างตั้ง’ ไซ้ชื่อผัก หากเป็นคน

“คนกว้างตั้งกินทุกอย่างที่บินได้
ยกเว้นไว้แต่เครื่องบินสี่ล้อ
กินทุกอย่างที่ว่ายน้ำตามสายชล
ยกเว้นแต่เรือยนต์ - เรือดำน้ำ”

ปรัชญาชีวิตवादวิถี
ประเพณีต่างจีนแคะและไหหลำ
ต่างแต่ใจ ฮักเกี้ยน อย่างลึกล้ำ
ความทรงจำเผยความจริงนึ่งในใจ

เรื่องเล่า เรื่องจริง อิงประวัติศาสตร์
สะดวก ง่ายงาม ข้ามยุคสมัย
“อาส่ากลับมาแล้ว” แว่วเสียงใคร
“คนไทยเชื้อสายจีน” ยินตำนาน

“อาส่ากลับมาแล้ว” แว่วเสียงใคร
ขอเขียนบันทึกไว้ให้ลูกหลาน
เกร็ดความรู้ แง่คิด พิสดาร
แรงบันดาลใจ บันดาลใจ ให้ชีวิต

...

พรชัย แสนยะมูล
บรรณาธิการบริหาร

คุยกันก่อนพลิกอ่าน

ยี่สิบกว่าปีผ่านไปอย่างไรไม่น่าเชื่อ ในที่สุด...

“อาสำกลับมาแล้ว”

อาสำเล่มแรกตีพิมพ์เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ (ปี ๒๐๐๐) ชื่อว่า **“จากอาสำถึงหย่าฉ่า สืบตำนานคนกวางตั้งกรุงสยาม”** โดย **ยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง** เป็นสารคดี ๑ ใน ๓ เล่ม **รางวัลนายอินทร์อะวอร์ด** ปีแรก จากนั้นข้าพเจ้าได้สนุกกับงานเขียนกวางตั้งอยู่หลายปี ทั้งในรูปแบบนวนิยาย สารคดี และบทความรายปักษ์ในนิตยสารหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนิตยสาร **“ต๋วน พอกเกิดแมกกาซีน”** ซึ่งได้ให้กำเนิดนามปากกา **“อาสำ”** เขียนบทความสรรสาระเกี่ยวกับเงินกวางตั้งและเงินอื่นต่อเนื่องยาวนานมายี่สิบกว่าปี กระทั่งนิตยสารปิดตัวลงตามยุคสมัย

หนังสือชุด **“จากอาสำถึงหย่าฉ่า”** ไม่ได้รับการตีพิมพ์ขึ้นอีกเลยนับแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ จนมีเสียงถามถึงมากมาย มาวันนี้จึงลุกมาทำตามฝันเสียที และเพื่อให้ผู้อ่านไม่ว่ารุ่นใดเกี่ยวกับเนื้อหาในเล่มแรก จึงนำเอาสาระสำคัญหลายประการมาประสานเข้าไว้ในงานเล่มใหม่ตามที่เห็นสมควร ทั้งยังให้คำอ่านออกเสียง

สำเนียงกวางตุ้ง และระบบเสียงกวางตุ้งไว้ด้วยในบทต้น ๆ แม้จะ
รุ่งรังอยู่บ้าง แต่หวังว่าจะช่วยให้คนรุ่นใหม่เข้าใจเสียงกวางตุ้ง
ได้ชัดเจนมากขึ้น

แน่นอนว่าปัจจัยสำคัญส่งให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จลงได้
คือข้อมูลและข้อคิดมากมายจากเพื่อนชาวกวางตุ้ง ตลอดจน
ผู้ช่วยสืบค้นข้อมูลอย่างแข็งขัน ข้าพเจ้าใคร่ขอขอบคุณ

คุณพลพันธ์ ภูริสถิตย์ รุ่นน้องจากคณะอักษรศาสตร์
นักสืบค้นข้อมูลจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และแหล่งอื่น ๆ
มากมายจนมีข้อมูลที่ยืนยันประวัติศาสตร์สังคมช่วงนั้นได้หนัก
แน่นขึ้น

คุณพรทิพา หวังธรรมเกื้อ “อาเซ่ง” ผู้เป็นเพื่อนร่วมเดิน
ขุดคุ้ยหาหลักฐานของชุมชนกวางตุ้ง และเพื่อนผู้คอยผลักดัน
ให้มีกำลังใจในการทำงานตลอดมา

คุณพิพัฒน์ ธรรมสืบศิลป์ “อาช่อยก๊อ” เพื่อนร่วม
หาข้อมูลอย่างแข็งขัน

คุณนิธิศพงษ์ วรรณสฤษฏ์ “อาเส่งก๊อ” ผู้ใช้ชีวิต
ทำงานในประเทศจีนยาวนานหลายสิบปี เป็นที่ปรึกษาผู้ให้ความ
กระจ่างเรื่องภาษากวางตุ้ง และข้อมูลในประเทศจีน

คุณสุพจน์ มานะลักษณเจริญ สหายทางเฟซบุ๊กจาก
ไฟรบวร์ค เยอรมนี อีกหนึ่งคนกว้างตั้งในยุโรปที่คอยให้กำลังใจ
และติดต่อให้เข้าสัมภาษณ์ทายาทกวางตั้งในไทยหลายสาขา

อาจารย์ประเทือง ครองอภิรติ สหายกวางตั้งอีกคน
ที่ยืนดีวาดภาพประกอบให้แบบขอแรงกัน อีกทั้งยังช่วยเป็น
บรรณาธิการต้นฉบับด้านภาษากวางตั้ง

คุณกนกพันธ์ สุนทรกมลวัฒน์ รับเป็นบรรณาธิการ
เล่ม และ “ทำคลอด” หนังสือ

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่สืบค้นได้จากหोजดหมายเหตุและ
งานเขียนตามสื่อต่าง ๆ ตลอดจนการเดินทางไปในถิ่นของชาว
กวางตั้ง ทั้งในและนอกประเทศไทยตลอดยี่สิบกว่าปีที่ผ่านมา

ข้าพเจ้าขอขอบคุณชาวกวางตั้งทุกท่านทั้งใกล้ไกล
ที่กรุณาให้ข้อมูล และข้อเสนอแนะในงานเขียนครั้งนี้ ตลอดจน
ท่านที่ข้าพเจ้าไม่ได้นำชื่อมาลงไว้ในที่นี้ ขอให้รู้ว่าซาบซึ้งใน
น้ำใจเป็นที่สุด

อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าเข้าใจดีว่าหนังสือเล่มนี้ยังคง
ต้องการรายละเอียดอีกมากมาย จึงหวังว่าจะได้รับข้อมูลที่
กว้างขวางลุ่มลึกมากขึ้นจากผู้อ่าน อีกทั้งยังหวังให้ผลงานเล่มนี้
ก่อให้เกิดการค้นคว้าเกี่ยวกับคนกวางตุ้งในประเทศไทยต่อไป

ยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง

สารบัญ

เราชอบไสยศาสตร์	๑๓
สืบสาวราวเรื่องกวางตุ้ง	๓๗
การอพยพของคนกวางตุ้ง	๕๙
ชีวิตใหม่ในสยาม	๘๓
อาชีพของผู้ชาย	๑๐๙
เรื่องเล่าจากครัว	๑๒๗

ร้านข้าวกวางตุ้ง	๑๕๕
อาชีพของผู้หญิง	๑๘๓
เรื่องในครัว	๒๑๗
คนกวางตุ้งทั่วไทย	๒๓๕
เกิด แก่ เจ็บ ตาย	๒๔๙

เราชอบไสยศาสตร์

ก่อนจะไปรู้จักกับคนกวางตุ้งสยามอย่างเป็นทางการ เป็นเรื่องราวปนวิชาการเล็กน้อย ให้เรามาทำความรู้จักกับคนกวางตุ้งอย่างเฮฮากันก่อน เริ่มจากมีนักวิชาการจีนระบุไว้ว่า คนกวางตุ้งเป็นกลุ่มคนที่เชื่อไสยศาสตร์ที่สุดในบรรดาชาวจีนทุกกลุ่ม เมื่อมาใคร่ครวญดูก็เห็นว่าจริง เนื่องจากข้าพเจ้าเกิดมาในครอบครัวคนกวางตุ้ง ได้พบเห็นเรื่องความเชื่อทางไสยศาสตร์มากมายสารพัดรูปแบบ บางเรื่องพอจะหาเหตุผลได้ แต่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าใจนัก ไล่ไปจนถึงระดับหาเหตุผลมารองรับไม่ได้เลย แต่พวกเรา ยังคงเชื่อและกลัวในเรื่องพวกนี้อยู่ดี คำว่าไสยศาสตร์นั้นคนกวางตุ้งเรียกว่า “ใหม่ซัน” [mai4 seon3]^(๑) คำว่า “ซัน”

แปลว่าความเชื่อหรือลัทธิ อาทิ คนที่นับถือคริสต์ศาสนาเราเรียกว่า “ชนกาว” ซึ่งแปลว่าเชื่อในคำสอน ส่วนคำว่า “ใหม่” แปลว่าว่างมาย หลงใหลแบบงมงายไม่ขึ้น รวมแล้วหมายความว่าเชื่อเรื่องมมาย

สำหรับเรื่องไสยศาสตร์ของคนกวางตั้ง หรืออันที่จริงคือคนจีนโดยรวม มีฝรั่งแยกแยะออกเป็น ๒ สาย สายแรกคือไสยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเทวดา นับเป็นฝ่ายธรรมะ และไสยศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผีปิศาจ ซึ่งน่าจะนับเป็นฝ่ายอธรรม แต่ก็ไม่ขนาดนั้นเพราะพอจะเจรจกันได้ด้วยการกราบไหว้บูชา ไสยศาสตร์ความเชื่อทั้งสองสายนี้คือที่มาของวันตรุษสารททั้งหลายในรอบปี รวมถึงประเพณีพิธีกรรมหยุมหยิมมากมายในชีวิต อีกทั้งความเชื่อทางไสยศาสตร์ของคนกวางตั้งนั้น เราสามารถพบเห็นและสัมผัสได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน โดยไม่ต้องไปศาลเจ้าหรือสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งให้ยุ่งยาก

เริ่มที่บ้าน

เวลาเดินผ่านห้องแถวที่สร้างติดกันเป็นฟืด เราจะรู้ได้เลยว่าหลังไหนเป็นของคนกวางตั้ง นั่นเพราะที่ประตูหน้าบ้านต้องมีกระถางรูปเล็ก ๆ แปะอยู่สองข้างวงกบประตู ลักษณะเป็นกรวยโลหะสีแดงขนาดเท่ากับกรวยพลู หรือไม่ก็เป็นทรวงน้ำเต้าใบจิ๋ว

ทุกเช้าก่อนลงมือทำงานอะไรทั้งปวง แม่บ้านจะจุดธูปแล้วเอามาปักในกระถางสองข้างนี้เพื่อความเป็นสิริมงคล โดยปักข้างละ ๑ ดอกเป็นการไหว้ “หมุ่นสั้น” [mun4 san4] ผู้เป็นเทวดาเฝ้าบ้าน จากนั้นต้องหาทำเลปักธูปแถวหน้าบ้านเพื่อ “ปายต๋องทีน” คือไหว้ฟ้าดิน แล้วไปปักธูปที่ศาลเจ้าเล็ก ๆ ในบ้านที่เรียกว่า “โถวเต๋ยจู้วี่” ผู้เป็นเทวดาประจำบ้านที่คอยคุ้มครองให้เราอยู่เย็นเป็นสุข คนไทยรู้จักในนามที่จุเอี้ยตามสำเนียงแต้จิ๋ว ต่อมาต้องไปปักธูปไหว้บรรพบุรุษที่มีภาพถ่ายแขวนไว้บนฝาบ้าน นอกจากปักธูปแล้วยังต้องชงน้ำชามาเปลี่ยนทุกวันด้วย บางบ้านบอกว่าต้องชง ๕ ถ้วย บางบ้านว่า ๓ ถ้วย ซึ่งจนทุกวันนี้ข้าพเจ้ายังรู้สึกงงมาก ไม่รู้จะเชื่อตัวเลขไหนดี และถ้าบ้านไหนมีศาลพระภูมิตามแบบคนไทย ยังต้องจุดธูปไหว้เทวดาในศาลเพิ่ม บางบ้านเคร่งมาก ต้องจุดธูปไหว้ “โจวสั้น” [jou6 san4] เทวดาดูแลเตาไฟอีกด้วย

เรื่องปักธูปไหว้เจ้านี่เองคือต้นเหตุของอัคคีภัยที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ ช่วงต้นทศวรรษ ๒๕๐๐ จนเด็กรุ่นถึง **จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์** ต้องลุกมาปราบไฟด้วยการประกาศยิงเป้าเจ้าของบ้านที่เป็นต้นเพลิง เรื่องปักธูปไหว้เจ้าของคนกวางตุ้งเลยซา ๆ ไปหมดเรื่องไหว้เจ้ามาถึงเรื่องกิวัตรประจำวัน เมื่อตื่นขึ้นมาตอนเช้าต้องตั้งสติให้ดีก่อนจะเอ่ยคำพูดอะไรออกมา ห้ามบ่น ห้ามสบถ ห้ามด่า ห้ามกล่าวคำหยาบ ห้ามกล่าวคำอับมงคล จำพวกหิว หนื่อย จน เจ็บ หรือตาย เพราะเชื่อว่าคำพวกนี้มี

อิทธิพลต่อชีวิตเรา ขึ้นพูดบ่อยเข้าจะกลายเป็นเรื่องจริง แม้แต่ คำว่า “อิมจังเลย” ยังเป็นคำต้องห้ามเนื่องจากถือว่าเป็นคำ บ่น เดียวเทวดาได้ยินเข้าจะพานหมั่นไส้ทำให้ไม่มีกินกันอีก เข้า ๆ ถ้าไม่รู้จักพูดอะไรให้กล่าวคำว่า “ใจว่สัน” [zou2 san4] เพื่อสวัสดิ์ตอนเข้าต่อคนในครอบครัว เพราะชีวิตเป็นเรื่องไม่ แน่นนอนมาแต่โบราณกาลแล้ว เข้าออกไปทำมาหากินหรือ ประกอบภารกิจต่าง ๆ ยังไม่รู้ว่าตกค่ำจะได้มีชีวิตกลับมาเจอ หน้ากันหรือไม่ ดังนั้น คนเราควรกล่าวถ้อยคำที่เป็นมงคลต่อกัน เพื่อส่งให้โชคดีมีกินมีใช้ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากของชาวบ้าน ทุกยุคสมัย

พอเขียนมาถึงตรงนี้ข้าพเจ้าให้สงสัยขึ้นมาว่า ทำไม คนจีนอื่นเขาไม่ “ถือ” เรื่องแบบนี้กัน เพื่อนที่เป็นจีนแต่ใจไม่เห็น ว่าเขาจะถืออะไรเลย เวลาพูดคุยส่วนใหญ่ลงท้ายด้วยคำว่า “ซี” ตลอด ตั้งแต่เฮ็กซี (เหนื่อยจะตาย) มักเสียบซี (ง่วงจะตาย) หรือ แม้แต่เรื่องดี ๆ เพื่อนก็พูดว่าหออซี (ดีจะตาย)

เรื่องต่อมาที่ข้าพเจ้าประทับใจกับตัวเองคือเรื่องความว่าง เปล่าในครัว เวลาแม่ทำกับข้าวแล้วยกขวดสี่เหลี่ยมน้ำปลาอะไรขึ้นมา แล้วพบว่าเป็นขวดเปล่าแม่จะโกรธมาก หรือเข้าครัวมาเปิดฝา หม้อแล้วไม่มีอาหารหรือข้าวต้มอยู่ในนั้น แม่ก็จะโมโหยกใหญ่ อันที่จริงน่าจะเป็นเรื่องเสียเวลา เสียอารมณ์มากกว่า แต่แม่ กลับโมโหเพราะเชื่อว่าจะทำให้วันนั้นทั้งวันต้องพบกับความว่าง

เปล่า ไม่มีโชค ยิ่งบรรดาครอบครัวญาติ ๆ ของแม่จะถือเรื่องนี้มาก พวกขูดเปล่า กระป๋องเปล่าต้องเอาไปทิ้ง อายามาวางกะกะมีอ หม้อเปล่าที่ใช้แล้วต้องล้างคว่ำให้เรียบร้อย อันที่จริงเรื่องแบบนี้ ก็น่าไม่ใ้หมากอยู่ เพราะแสดงถึงความไม่รับผิดชอบของคนที่ใช้ ครั้วร่วมกัน ภายหลังต่อมาข้าพเจ้าเจอบ้านคนรู้จักกันที่กรไป ด้วยขูดน้ำปลา กระป๋องพริกไทย กระปุกตั้งฉายเปล่า ๆ มากมาย เต็มโต๊ะในครัว รกรุงรังหาที่นั่งที่เย็นไม่ได้เลย ให้คิดถึงแม่ขึ้นมาว่า อย่างน้อยความเชื่อแบบไม่มีเหตุผลของคนกวางตั้งนี้มีประโยชน์ เหมือนกัน

เรื่องสำคัญต่อมาที่พวกเราวางตั้งตั้งอระวังมากคือ ข้าวของในบ้าน เช่น ห้ามทำกระจกเงาแตกเพราะเชื่อว่ากระจก สะท้อนจิตวิญญาณของเราออกมา ถ้าทำแตกเท่ากับเราได้ ทำให้จิตวิญญาณเสียหาย ถือกันว่าเป็นลางร้าย หรือเมื่อภาพถ่าย ของใครสักคนหล่นลงมา ถือเป็นลางร้ายว่าคนผู้นั้นจะเสียชีวิต เรื่องห้ามกางร่มในบ้านนั้นเชื่อว่าเท่ากับเป็นการปล่อยปีศาจร้าย ออกมาเพ่นพ่านในบ้าน โดยเฉพาะร่มของคนอื่นที่เราไม่รู้จักรัก อีกเรื่องที่เด็ก ๆ ชอบทำคือเอาตะเกียบมาปักตั้งไว้ในซามข้าว ผู้ใหญ่จะตกใจมากเพราะการปักตะเกียบเช่นนั้นเขาใช้เฉพาะ ตอนไหว้ผี และนั่นนำไปสู่อีกปัญหาน่ารำคาญใจของคนไทย เวลาไปเที่ยวเมืองจีน คือเรื่องอาหารลิบจานที่มีแต่ผักและกินกัน ไม่หมด ไปที่ไรต้องแจ้งบริษัททัวร์ว่าขอแค่ ๖-๗ อย่างแต่เอาดี ๆ

ไม่เอาผัก สุดท้ายพอไปถึงจริงยังชนกันมาวางเต็มโต๊ะ จีนอื่น
ข้าพเจ้าไม่กล้าพูดถึง แต่จีนกวางตุ้งจะไม่จัดอาหารเลขคู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะไม่จัดอาหาร ๗ อย่าง ก็...เขาถือว่าไม่ดี ตัวเลข
ที่ลงตัวที่สุดคือ ๑๐ จาน ถือว่าครบถ้วนบริบูรณ์ เรียกว่า “ไฉ่”
ลูกชายคนสุดท้ายจึงมักเรียกกันว่า “อาไฉ่” แปลว่าครบจบลงตัว
แต่เรื่องถือบางเรื่องก็เป็นเรื่องหลอกเด็ก เรื่องที่ข้าพเจ้า
โดนหลอกตอนเป็นเด็กคือแม่บอกว่าถ้ากินข้าวเหลืออยู่ในจาน
ต่อไปจะกลายเป็นคนหน้าตาปูปะเหมือนเมล็ดข้าว เลยต้อง
พยายามกวาดข้าวจนจานสะอาดหมดจด แต่เรื่องเหล่านั้นยังไม่
สำคัญมากเท่ากับเรื่องหน้าผากของลูก

คนกวางตุ้งเชื่อว่าหน้าผากคือศรีของใบหน้า คนจะรวย
จนหรือมีวาสนายศถาบรรดาศักดิ์ ล้วนอยู่ที่หน้าผาก ด้วยเหตุนี้
จึงต้องดูแลลูกหลานอย่าให้หกล้มหน้าผากแตกจนเกิดแผล
ขึ้นได้ เพราะเรื่องดี ๆ ทั้งหลายในชีวิตจะอันตรธานหายไป
เราเรียกว่า “พอช้อย” หมายความว่าทำให้โชคลาภเสียหายไป
โดยเฉพาะลูกชายนั้นสำคัญมาก ๆ ต่อไปต้องรับราชการหรือ
ทำมาค้าขาย หากพอช้อยเสียแล้วทำอะไรล้วนไม่ก้าวหน้า
คนกวางตุ้งจึงนิยมตั้งชื่อลูกชายให้เป็นมงคลว่า “อาเส่ง” ที่แปลว่า
ประสบความสำเร็จ ตรงกับคำฝรั่งว่า achievement หรือ
“อาช้อย” ที่แปลว่าโชคลาภ พอจะมีชื่อฝรั่งเลยตั้งชื่อว่า Richard
เพราะมีคำว่า Rich ติดมาด้วย ส่วนลูกสาวหากพอช้อยเสียแล้ว

วาสนาจะไม่ดี เรื่องนี้พอจะมีเหตุผลว่าหากหกล้มหน้าผากแตกแล้วคือเสียโฉมหมดสวยนั่นเอง ผู้หญิงจะมีวาสนาดีหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับความสวย เหมือนที่คนไทยเราพูดว่านาวิมีรูปเป็นทรัพย์ คนกวางตั้งจึงนิยมตั้งชื่อลูกสาวว่า “อาเหมย์” ที่แปลว่าสวย เราจึงพบสาวจีนชื่อ May หรือ Mei มากมายในเมืองฝรั่ง เพราะมาจากคำว่าอาเหมย์นั่นเอง

โดยทั่วไปข้าพเจ้าเห็นว่า คนเราเชื่อไสยศาสตร์เพราะมีปัญหบางประการที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตัวเอง และไม่มีใครจะแก้ไขให้ได้ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ครูอาจารย์หรือคนรอบตัว สิ่งเดียวที่ช่วยให้สบายใจได้คือไสยศาสตร์ เช่นเมื่อครั้งที่ถูก ๆ ไปเมืองนอก ข้าพเจ้าห่วงลูกมากตั้งแต่ความปลอดภัยของเรื่องนั้น เครื่องบิน ความปลอดภัยของชีวิตในต่างประเทศ กลัวลูกคบคนไม่ดี ติดยาเสพติด และสารพัดจะกลัว แน่نونว่าเรื่องแบบนี้ไม่มีใครจะช่วยได้เลย เป็นเรื่องที่อยู่เหนือความควบคุมของมนุษย์ เพื่อนพวกกวางตั้งด้วยกันแนะนำให้ไปหา “ปายสั้นผอ” (คำว่า “ปายสั้น” แปลว่าไหว้เจ้า และคำว่า “ผอ” หมายถึงผู้หญิงสูงวัย) ให้ช่วยไปแจ้งกับเทวดาว่าให้ดูแลลูกด้วย ซึ่งตามศาลเจ้าแต่ก่อนนี้จะมีคนที่ทำมาหากินกับการช่วยไหว้เจ้าให้ลูกค้า มักเป็นหญิงที่รู้พิธีกรรมพอสมควร และรู้จักมักคุ้นกับเทวดา คือรู้ว่าเทวดาองค์ไหนทำหน้าที่อะไรจะได้ไปแจ้งถูกต้อง พวกหญิงทำพิธีจะมานั่ง

รอลูกค้าอยู่ใต้ต้นไม้หรือแถวมู่ม่วนเย็นในศาลเจ้า

ด้วยความรักลูก ข้าพเจ้าจึงไปหาปลายสั้นผอที่ “หลงหลิวจี” วัดมังกรกมลาวาส แม่หมอตั่งสำนักงานอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ข้างเตาเผากระดาษที่ก่อสร้างเป็นรูปเจดีย์ และมีโต๊ะม้าหินของทางศาลเจ้าตั้งอยู่ชุดหนึ่ง รีบไปปรึกษาก่อนว่าจะทำอย่างไรดี เพราะลูก ๆ ไม่เชื่อเรื่องนี้จึงไม่ยอมตามมาด้วย เธอก็ดีใจหายบอกว่าปัญหาแบบนี้มีทางออก คนสมัยใหม่เขาไม่เชื่อเรื่องแบบนี้กัน เทวดาเลยอนุโลมว่าถ้าตัวไม่มา เอาเสื้อผ้าชุดที่ลูกสวมใส่ประจำมาแทนตัวได้ เลยรู้สึกโล่งใจว่าเทวดาจีนนั้นประนีประนอมมาก วันต่อมาจึงแอบหยิบเสื้อกับกางเกงของลูกไปที่วัด ปลายสั้นผอลงมือสวมมันแล้วนำเอากระดาษไหว้เจ้ามามัดที่เสื้อผ้าของลูก ปัดขึ้น ปัดลงหลายรอบทำนองไล่โชคร้าย ไม่นานเท่าไรเป็นอันจบพิธี และเสียเงินไม่มากมายอะไร เท่ากับว่าได้สะเดาะเคราะห์และเสริมดวงให้ลูก ๆ แล้ว สบายใจกลับบ้านหุงข้าว หลังจากกินไม่ได้นอนไม่หลับมาหลายวัน

เสียตายแต่ว่าทุกวันนี้เรื่องสะเดาะเคราะห์เสริมดวงโดยพวกคนสูงวัยขายได้น้อย ต้องประสบปัญหาเช่นเดียวกับร้านชำบ้าน ๆ ที่โดนทุนใหญ่เข้ามากวาดไปจนสิ้นซาก เราจึงไม่เห็นภาพผู้หญิง ผู้ชายแก่ ๆ ตามศาลเจ้ามานั่งรับงานติดต่อกับเทวดาอีกต่อไป เนื่องจากทางวัดเปิดรับสะเดาะเคราะห์เสริมดวงคุยสายตรงกับเทวดาเสียเองแบบครบวงจรหมดแล้ว

นอกจากปลายสิ้นผอแล้วก็ยังมี “หน้าหม่อไหลว” ผู้รับจ้าง
สวดมนต์ให้ผู้วายชนม์ในงานศพ คนอีกสองกลุ่มที่คนกวางตั้ง
นิยมไปปรึกษาคือ “ฟังไสยขึ้นล่าง” ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องลม
และน้ำที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ รับผิดชอบต่อคำแนะนำเพื่อแก้ไขทำเล
ไม่เป็นมงคล จะสร้างบ้านต้องให้พ่อหมอไปช่วยชี้แนะ จนหลัง ๆ
สถาปนิกปริญญาต้องไปฝึกวิชาพวกนี้เอาไว้บ้าง อีกคนหนึ่งคือ
พวกรับเข้าทรง “หมั่นไม” [man6 mai5] นั่นเพราะคนกวางตั้งมี
ธรรมเนียมว่าเมื่อจัดการเรื่องงานศพเรียบร้อยแล้ว ลูกหลานต้อง
ไปหาคนทรงเพื่อถามว่างานพิธีที่จัดให้มันพอใจหรือไม่ ข้าวของ
เครื่องใช้ที่เผาส่งไปให้หลายสตาจได้รับหรือยัง และเรื่องสำคัญ
มากคือตอนนั้นเดินทางไปถึงไหนแล้ว ไปที่ใดหรือที่ร้อน เคยติดตาม
ผู้ใหญ่ไปหาคนทรงหลายครั้งเมื่อตอนมีญาติเสียชีวิต จำได้ว่า
คนทรงเล่าได้เป็นฉาก ๆ ว่าคนตายรู้สึกอย่างไร ได้รับข้าวของอะไร
บ้าง และตอนนี้อยู่ใครที่ตายล่วงหน้าไปก่อนแล้วบ้าง ฉากนี้
เล่นเอาน้ำตาแตกกันยกบ้าน เพราะคิดถึงคนที่จากไปนานแล้ว

บางครั้งคนทรงมีดินเหน็ดดินนี้หน่อย หรือค่อนข้างขูดญาติ
บางคนพอให้ฮือฮา แม้ทุกคนจะเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่งแต่ยังต้องไป
หาคนทรง เพราะเป็นธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติกันมา ถ้าไม่ทำเหมือน
จะยังจัดการงานศพไม่ครบถ้วน อีกทั้งเรื่องไปหาคนทรงเป็นเรื่อง
สนุกสำหรับคนกวางตั้งเรื่องหนึ่ง จากนั้นรีบกลับมาซื้อหอยกัน

อีกเรื่องที่ประสบพบกับตัวเองคือเรื่องคนกำลังจะตาย

ตอนนั้นอายุยังไม่สิบขวบเลย ผู้ใหญ่พาไปเยี่ยมญาติที่ป่วยหนัก
อยู่ที่โรงพยาบาลว่องสิว เป็นประสบการณ์ที่ตื่นเต้นมาก เพราะ
เมื่อไปถึงญาติคนนั้นกำลังจะตายแล้ว ผู้ใหญ่พากันห้อมล้อมอยู่
รอบเตียงคนป่วย ใ้เราเป็นเด็กเลยโดนเบียดไปยืนท้ายเตียง
สักพักมีเสียงพูดกันว่าคนป่วยน่าจะตายแล้ว จากนั้นเกิดเรื่อง
อะอะกันขึ้นยกใหญ่เพราะข้าพเจ้ายืนอยู่ปลายเท้าคนตาย ประดา
อาผ้ออาส่ารีบมาดึงตัวออกไปโดยให้เหตุผลว่า วิญญาณคนตาย
กำลังจะออกจากร่าง และลมปราณหรืออะไรนี่แหละจะวูบออกไป
ทางด้านปลายเท้า คนที่ยืนขวางทางจะโดนลมร้ายเข้าตัว ต่อไป
ต้องล้มเจ็บและอาจถึงตายได้

มีพิธีอีกแบบหนึ่งที่คล้ายการเล่นของ หรือผังรูปผังรอย
แบบไทย ๆ ข้าพเจ้ายังไม่เคยพบในเมืองไทยแต่ไปเห็นที่ฮ่องกง
นั่นคือการ “ต่าสิวหย่น” แปลว่าการตีคนตัวเล็ก ๆ ซึ่งหมายถึง
พวกผี ผู้ใหญ่เตือนเสมอว่าผีตัวใหญ่มากบารมีไม่ค่อยยุ่งกับ
มนุษย์มีแต่ให้อภัยมากกว่า แต่พวกผีตัวเล็กตัวน้อยนั้นน่ากลัวมาก
เพราะเข้าทำนองว่ากระจอกงอกงอยเลยชอบแบ่งกล้ำมทำร้าย
มนุษย์ คล้าย ๆ กับที่เจ้าพ่อระดับใหญ่มักไม่สนใจเรื่องหุยมหิม
แต่พวกลูกน้องทางแถวนี้ต้องระวังเอาไว้

การต่าสิวหย่นไม่ใช่พิธีกรรมที่เพิ่งเกิดขึ้น แต่มีประวัติ
สืบสาวได้ถึงยุคโบราณ ที่ประชากรในเขตกว้างตั่งยังทำไร่ไถนา
กันอยู่ในยุคเกษตรกรรม และฤดูใบไม้ผลิเป็นช่วงเวลาที่พัก

ลำไส้ตัวและแมลงทั้งหลาย พวกมันพื้ขึ้นขึ้นมาจากความหนาวเย็น
อันยาวนาน ปัญหาคือพวกสัตว์ร้ายหิวโหยทั้งหลายจะเริ่มค้นหา
อาหารประทังชีวิตและสืบพันธุ์ต่อไป ดังนั้น เพื่อป้องกันพืชผล
และหมู่บ้านของตนจากสัตว์ร้ายอย่างเสีย ชาวบ้านจึงตัดกระดาษ
เป็นรูปเสื้อ แล้วเอาเลือดหมูมาทาลงบนกระดาษนั้น ถือว่าได้ทำ
พิธีเช่นไร้วพวกสัตว์หิวโหยแล้วเพื่อความผาสุกของชาวบ้าน
และพิธีกรรมนี้สืบทอดเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมและกาลเวลา
นับร้อย ๆ ปี จนกลายมาเป็นพิธีตำสิวหย่นทุกวันนี้

เท่าที่เห็นพบว่าพวกแม่หมอบต้องตั้งแผงรับงานอยู่ตามใต้
สะพาน หรือมุมที่ลับตาคน เพราะลูกค้าไม่ต้องการเปิดเผยตัวตน
ด้วยเหตุผลว่านิยมมาว่าจ้างให้ “ตำ” หรือสาปแช่งคนที่ตัวเกลียด
เช่น นายจ้าง เมียน้อย คนข้างบ้าน หรือญาติพี่น้องที่มีความแค้น
ใจกัน หากมีใครมาเห็นเข้าจะไม่ดี เพราะเขาอาจจะหนีออกไปเห็น
ว่ากระดาษที่แม่หมอบกำลังเอารองเท้าตบ! ตบ! ตบ! ลงไปพร้อม
กล่าวคำสาปแช่งนั้นมีชื่อของใครเขียนไว้อยู่ นอกจากพิธีสาปแช่ง
แล้ว แม่หมอบยังช่วยสะเดาะเคราะห์เสริมดวงให้ด้วย โดยการทำ
“พิธีปิดปากเสื้อร้าย” ที่ยังคงตามมาหลอกหลอนมนุษย์นับแต่ยุค
เกษตรโบราณกาลจนทุกวันนี้ และไม่ว่าเราจะเชื่อหรือไม่เชื่อเรื่อง
ตำสิวหย่นก็ตามที่ แต่กระทรวงมหาดไทยฮ่องกง ได้บรรจุพิธีนี้เข้า
เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของฮ่องกง
และเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ (ปี ๒๐๐๙) นิตยสารไทม์ (TIME Magazine)

ได้ยกให้พิธีตำสิวหยั่นเป็นหนทางกำจัดความทุกข์ใจที่ดีที่สุด

แต่ไสยศาสตร์เรื่องไหนก็ไม่สนุกเท่าความเชื่อเรื่องตัวเลข
ของคนวางตุง เพราะตัวเลขเพียง ๑๐ ตัว กลับมีอิทธิพล
มหาศาลต่อผู้คนจำนวนนับล้าน

ตัวเลขชวนสนุก

เลข ๐ “เหล่ง” [ling4] เป็นตัวเลขที่มีลักษณะกลม ซึ่ง
ลักษณะกลมนั้นคนวางตุงพูดว่า “หยู่วุ้น” [jyun4] สื่อถึงความ
ครบถ้วนถือว่าเป็นมงคล แล้วยังสื่อถึงพระจันทร์ที่กลมดวงงาม
อีกทั้งคำว่าเหล่งยังพ้องเสียงกับคำว่า “แดง” [leng3] ที่แปลว่า
สวยอีกด้วย

เลข ๑ “ยัต” [jat1] สำหรับคนวางตุงแล้วถือว่าเป็นดีเพราะ
เป็นที่หนึ่ง “ต่ายยัต”

เลข ๒ “หยี่” [ji6] คำนี้คนวางตุงชอบมาก เนื่องจากพ้อง
เสียงกับคำว่า “หย่งหยี่” ที่แปลว่าสะดวก ง่ายตาย จึงนิยมนำไป
ผสมกับตัวเลขอื่น เช่น ๒๖ “หยี่หลก” แปลว่ารุ่งเรืองง่าย ๆ หรือ
๒๘ “หยี่ฝาด” แปลว่ารุ่งเรืองร่ำรวยง่าย ๆ แต่อย่าไปใช้กับ ๒๔
“หยี่เฮย์” ที่แปลว่า ตายง่าย

เลข ๓ “ซำม” [samm1] บางคนถือว่าพ้องเสียงกับคำว่า
“ซ่าง” [saang1] ที่แปลว่าเกิด จึงถือว่าเป็นดี หมายถึงการเกิดขึ้นของ
สิ่งดี ๆ สื่อถึงความสดใหม่ สดชื่น

เลข ๔ “เซย์” [Sei3] เลขตัวนี้คนกวางตั้งถือว่าไม่ดีเพราะ
พ้องเสียงกับคำว่า “เสย์” [sei2] ที่แปลว่าตายซึ่งมีระดับเสียง
ต่างกันเล็กน้อย คนกวางตั้งจึงไม่ใช้เลข ๔ ในเลขที่บ้าน ตึกใน
ฮ่องกงไม่มีชั้นที่ลงท้ายด้วย ๔ และงานมงคลไม่มีเลข ๔

เลข ๕ “อีมม” [ng5] เสียงเลขห้าพ้องกับความหมาย
ว่าไม่ ฉะนั้น จึงนิยมนำมาใช้หน้าตัวเลขที่ไม่เป็นมงคลเพื่อให้ได้
ความหมายดี เช่น ๕๔ [ng5 sei2] คือไม่ตาย แต่อย่าไปคู่กับ ๕๖
[ng5 luk6] จะหมายความว่าไม่รุ่งเรื่องก้าวหน้า หรือ ๕๔๘ ยังไม่ดี
เข้าไปใหญ่ เพราะพ้องเสียงกับวลีที่ว่าไม่จำเป็นต้องรวย

เลข ๖ “หลก” [luk6] เลขตัวนี้ดีมากเพราะหมายความ
ว่ารุ่งเรื่อง เป็นหนึ่งในมงคลสามประการของชีวิต นั่นคือ “ฟก หลก
เส้า” [fuk1 luk6 sau6] ที่หมายถึงความโชคดีมีสุขมีบุญวาสนา
ความร่ำรวยรุ่งเรื่อง และอายุยืนยาว เลขที่นิยมกันมากคือ ๑๖๘
ซึ่งเล่นกับเสียงของคำว่า “ยัดโหล่วฟาด” [jat1 lou6 faat3]
แปลว่ารุ่งเรื่องตลอดทาง หรือมีบุญวาสนายาว ๆ ไป

เลข ๗ “ซัด” [cat1] ออกจะเป็นเสียงที่ไม่นิยมกันในภาษา
กวางตั้ง เพราะพ้องเสียงกับคำหยาบคาย

เลข ๘ “ปาต” [baat3] เลขตัวนี้เป็นเลขที่ถือว่าดีเลิศ
ประเสริฐศรี คนจีนชอบกันทุกคนไม่เฉพาะกวางตั้ง เสียงกวางตั้ง
พ้องเสียงกับคำว่า “ฟาต” [Faat3] ที่แปลว่าฟูขึ้นมา สื่อความ
หมายถึงความรุ่งเรื่องเติบโตก้าวหน้า บริษัทจีนหลายแห่งตั้งชื่อ

บริษัทว่า บริษัท ๘๘๘ จำกัด หมายเลขโทรศัพท์ ๘ ล้านมีนักธุรกิจเข้าไปในราคาหลายล้านหยวน และเมื่อครั้งที่จีนจัดโอลิมปิกฤดูร้อน ทางการเงินตั้งใจขอจัดงานในปี ๒๐๐๘ และเปิดงานในวันที่ ๘ เดือน ๘ ปี ๒๐๐๘ เวลา ๘ โมง ๘ นาที และ ๘ วินาทีตามเวลาท้องถิ่นของจีน

เลข ๘ “เก๋า” [gau2] เลขตัวนี้เป็นเลขมงคลเกี่ยวข้องกับความอายุยืน เพราะไปพ้องเสียงกับคำว่านิรันดร และผูกพันกับสัญลักษณ์มังกร ๘ ตัวของจักรพรรดิจีน แต่บางแห่งกลับไม่ชอบเลขตัวนี้เพราะถือว่าพ้องเสียงกับคำหยาบคายก็มี

เมื่อเขียนถึงตัวเลขแล้วจะขอเลยต่อไปถึงวลีที่ว่า “อี่ม่มซำม อี่ม่มเซย์” [m4 saam1 m4 sei3] แปลว่าไม่สามไม่สี่ หมายความว่าถึงเรื่องไร้สาระ เรื่องไม่มีเหตุผล เรื่องไม่ควรทำ ประมาทนี้ เป็นวลีที่คนกวางตุ้งใช้กันติดปากและข้าพเจ้าได้ยินมาแต่เด็ก จนทุกวันนี้เวลาไปเจอคนกวางตุ้งที่ไหนในโลกยังได้ยินเขาพูดกันอยู่ จนสงสัยว่าแล้วเลข ๓ กับ ๔ นี้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกระอย่างไร มีผู้ใหญ่อธิบายว่ามีที่มาจากพระสูตรโบราณที่ระบุว่าเลข ๓ หมายถึงความครบถ้วน เพราะท่องฟ้าเปรียบได้กับเลข ๑ พื้นดินเปรียบได้กับเลข ๒ เมื่อหลอมรวมกันแล้วเท่ากับ ๓ คือครบ ส่วนเลข ๔ นั้นเชื่อมต่อ ๆ กันมาว่าในสมัยโบราณ เลข ๔ เคยหมายถึงเรื่องดี ๆ ซึ่งตรงข้ามกับความเชื่อทุกวันนี้ ดังนั้น สิ่งใดหรือเรื่องใดที่ “ไม่ ๓ ไม่ ๔” จึงเป็นเรื่องเหลวไหล